

PROTONSENTER VED HAUKELAND UNIVERSITETSSYKEHUS

ANBUDBESKRIVELSE

Del II – B.1.1

Kontraktsbestemmelser

Alle entrepriser

04.12 2021

B. Kontraktsbestemmelser

B.1 Alminnelige kontraktsbestemmelser

For denne kontrakten gjelder *NS 8405 siste versjon*, med endringer og tillegg som fremgår av nedenfor.

Bestemmelser i B. Kontraktsbestemmelser skal ha forrang foran bestemmelsene i NS8405.

Med rimelig frist menes i denne avtale 14 kalenderdager fra varsel er sendt, med mindre annen frist er spesifisert.

B.2 Spesielle kontraktsbestemmelser

B.2.1 Kontraktsdokumenter

Til Pkt. 3

Dokumenter opplistet i NS 8405 punkt 3.1 er å anse som kontraktsdokumenter.

«Anbefalte seriøsitetsskrav i bygg- og anleggskontrakter» revidert desember 2020 er en del av avtalen mellom partene med rang foran bestemmelsene i NS8405, men etter de øvrige kontraktsdokumentene.

Til Pkt.3.2 nytt siste ledd

Hvor det i kontrakten er vist til tegninger skal begrepet tegninger normalt forstås som BIM-modellen. Dersom det både foreligger BIM-modell og tegninger, så skal BIM-modellen ha forrang foran tegninger.

B.2.2 Entreprenørens sikkerhetsstillelse

Til Pkt. 9.2

Entreprenøren stiller sikkerhet for sine kontraktsforpliktelser tilsvarende 10% av Kontraktssummen.

Tillegg til pkt 9.2

Sikkerhet stilles i form av selvskyldnerkausjon fra bank, forsikringsselskap eller annen finansinstitusjon, med tillatelse til å drive virksomhet i Norge

Garantistens ansvar skal ikke være begrenset ved forbehold om eventuell manglende premiebetaling eller annet mislighold fra den som stiller sikkerheten.

B.2.3 Byggherrens sikkerhetsstillelse

Til Pkt. 9.3 punktet erstattes med

Byggherren stiller ikke sikkerhet.

B.2.4 Kalenderdag

Til Pkt. 2.3

Følgende tilføyelse gjøres i NS 8405 pkt 2.3:

Ender en frist på en lørdag, helligdag eller offentlig høytidsdag, forlenges fristen til nærmest følgende virkedag.

B.2.5 Entreprenørens plikt til å holde kontraktarbeidet forsikret

Til Pkt. 10.3 tillegg

Entreprenøren skal uoppfordret forelegge byggherren forsikringsattestene for kontroll senest 14 dager etter signering av kontrakten.

Byggherren plikter ikke å betale vederlag før han har mottatt attester som viser at alle kontraktens krav til forsikringer er oppfylt.

B.2.6 Utførelse

Til Pkt. 11

Tillegg til pkt. 11.1: Entreprenøren skal ha, og følge, et styringssystem og en kvalitetsplan som tilfredsstiller følgende deler av NS-EN ISO 9001:2008 "Systemer for kvalitetsstyring. Krav": Pkt 4 System for kvalitetsstyring – Krav, pkt 5 Ledelsens ansvar, pkt 6 Ressursstyring og pkt 8 Målinger, analyse og forbedringer. Styringssystemet skal også tilfredsstille NS-EN-ISO 14001:2004 pkt 4 Krav til miljøstyringssystem, eller tilsvarende krav i andre miljøstandarder.

Tillegg til pkt. 11.1: Entreprenøren skal følge KTF- Standard: Sikker bruk av løfteutstyr i landbasert industri, bygg og anlegg

B.2.7 Tiltransport og administrasjon

Til Pkt. 16

Oppdragsgiver har en rett, men ingen plikt, til å pålegge tiltransport eller byggeplassadministrasjon og fremdriftskontroll ansvar.

I dette punkt har betegnelsene som benyttes nedenfor følgende mening:

K1 = Overtakende entreprise

K2 = Tiltransportert entreprise

K3 = K1 + K2 = Ny utvidet entreprise

Tiltransportreglene i NS 8405 pkt. 16.1 gjelder med følgende endringer/presiseringer:

- a) NS 8405 pkt 16.1 andre, tredje, fjerde og siste ledd gjelder både der sideentrepriser tiltransporteres og der byggherren etter kontraktsinngåelse utpeker en underentreprenør som entreprenøren er forpliktet til å inngå kontrakt med, jf. NS 8405 pkt. 16.1 første ledd.
- b) NS 8405 pkt. 16.1 tredje og fjerde ledd gjelder både for overtakende entreprenør og tiltransportert underentreprenør.
- c) Ved tiltransport kan overtakende entreprenør kreve en befaring av utført arbeid for å kunne utøve sin rett etter NS 8405 16.1 tredje ledd. Kravet må fremsettes senest 14 dager etter at han mottok melding om tiltransport.
- d) Er ikke annet avtalt har tiltransporten virkning både for den tiltransporterte entreprenørs utførte og gjenstående arbeider.
- e) NS 8415 pkt 18.4 om intervensjonsrett gjelder i forholdet mellom overtakende entreprenør og tiltransportert entreprenør.

B.2.8 Varsler og krav

Til Pkt. 8

NS 8405 pkt. 8 første ledd gis følgende tillegg: Helse Bergen har utarbeidet en Webløsning i egen Endringsmodul (Varslingsmodul) på Webhotellet, ITBASE, som skal brukes i prosjektet. Varsel og svar skal ikke anses avgitt dersom annen fremgangsmåte benyttes. Varsel og svar skal ikke ansees som avgitt dersom annen fremgangsmåte benyttes.

Varsel fremsatt i byggemøte skal av varsler føres inn i endringsmodul senest 14 dager etter møtet. Manglende innføring i endringsmodul medfører at varselet mister sin virkning.

NS 8405 pkt. 8 2. ledd skal ikke gjelde.

NS 8405 pkt. 8 tredje ledd får følgende tillegg: Bestemmelsene i dette ledd kommer ikke til anvendelse på krav som fremsettes for første gang i eller i forbindelse med sluttoppgjøret. Tilsvarende gjelder for forespørsler etter NS 8405 pkt. 34.4.

B.2.9 Byggherre

NS 8405 pkt 2.2 får følgende tillegg:

Helse Bergen HF er byggherre. Byggherrens oppdragsgivere, konsulenter, leietagere og brukere regnes som tredjemann i relasjon til denne kontrakten. Det er derfor ingen identifikasjon mellom byggherre og disse.

B.2.10 Plikt til samarbeid og lojalitet

NS 8405 Pkt. 5 endres til:

Entreprenøren plikter å samarbeide tett med byggherren og de kontraktsmedhjelpere som byggherren utpeker. Entreprenøren skal i alt sitt arbeid fra prosjektering til utførelse ivareta byggherrens ønsker og behov på en lojal måte.

B.2.11 Kommunikasjon mellom partene.

Med mindre annet er avtalt, skal all skriftlig korrespondanse i prosjektet foregå på norsk. Muntlig kommunikasjon mellom byggherren og nøkkelpersoner i prosjektet skal foregå på norsk. Med nøkkelpersoner menes alt ledende personell, inklusive baser og vogneiere som er ansvarlige for et taktområde. Entreprenøren plikter for øvrig å sørge for at alle personer som arbeider på prosjektet har gode språkferdigheter og er i stand til å kommunisere med både byggherrens personell og andre.

B.2.12 Valg av kontraktsmedhjelpere (presisering og tillegg til NS 8405 pkt 15)

Arbeidet skal utføres av Entreprenøren og dens ansatte i tjenesteforhold, eventuelt ved underentreprenører og deres ansatte, eller ved bruk av lovlig innleid arbeidskraft. Byggherren kan bestemme at avtale om underentreprise med enkeltpersonforetak eller anvendelse av innleid arbeidskraft skal godkjennes skriftlig av byggherren. Byggherrens godkjenning endrer ikke Entreprenørens forpliktelser overfor byggherren.

Byggherrens nektelse av å godkjenne Entreprenørens valg av kontraktsmedhjelper eller innleie etter dette pkt. gir ikke Entreprenøren rett til godtgjørelse for de merkostnader dette måtte påføre han.

B.2.12.1 Dokumentasjon knyttet til underentreprenører

Ved inngåelse av kontrakter om underliggende entreprise- og tjenesteforhold eller innleie av personell (underentreprenører) skal Entreprenøren innhente:

- attest for skatt
- attest for merverdiavgift fra underentreprenører

Entreprenøren skal også kreve HMS-erklæring i underliggende entreprenørforhold ved inngåelse av kontrakt i tilknytning til oppdrag som overstiger en verdi på NOK 500 000 eks mva.

Entreprenøren skal til enhver tid kunne dokumentere at den anvendte arbeidskraft oppfyller kontraktens bestemmelser, herunder at underentreprenører/kontraktsmedhjelpere har oppfylt sine forpliktelser overfor skattemyndighetene. Dokumentasjonsplikten omfatter også underentreprenører/den prosjekterende og dennes personell. En perm med overnevnte skatteattester og HMS-erklæringer, skal til enhver tid finnes på byggeplassen.

Brudd på Entreprenørens plikt til å innhente skatteattester, HMS-erklæring, eller andre dokumenter Byggherren kan kreve fremlagt i medhold av denne avtale eller forskrift om offentlige anskaffelser, gir byggherren rett til å kreve at Entreprenøren erstatter vedkommende kontraktsmedhjelper med en annen kontraktsmedhjelper som kan fremlegge de aktuelle opplysninger. Det samme gjelder dersom opplysningene i skatteattest eller innhentet erklæring viser at underentreprenør eller innleid personell ikke har oppfylt sine forpliktelser overfor skattemyndighetene og andre myndigheter. Omkostninger som følge av heving av underentreprenørs/kontraktsmedhjelpers avtale, skal bæres av Entreprenøren.

B.2.12.2 Krav til avtaler med underentreprenører

Alle avtaler om underentrepriser/prosjektering skal inneholde likelydende bestemmelser om arbeidets utførelse, forhold på byggeplassen, eiendomsrett og andre rettigheter til kontraktarbeid og materialer og utførelse ved underentreprise/ kontraktsmedhjelper som i denne kontrakt. For øvrig skal nevnte avtaler ikke inneholde noe som reduserer byggherrens rett etter kontrakten.

Byggherren kan kreve dagmulkt dersom Entreprenøren selv eller noen av hans kontraktshjelpere anvender ulovlig eller ikke kontraktsmessig arbeidskraft derunder arbeidskraft innleid i strid med kontrakten eller arbeidsmiljølovens bestemmelser og forholdet ikke blir rettet innen 14 dager etter at skriftlig varsel er sendt fra byggherren. Mulkten løper fra fristens utløp til forholdet opphører. Mulkten pr. hverdag skal utgjøre en promille av kontraktssummen, men ikke mindre enn NOK 10 000. Mulkten skal betales i tillegg til eventuell annen dagmulkt.

Unnlatelse av å rette feilen innen fristens utløp, anses som vesentlig mislighold som kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving i en periode på 1 måned etter fristens utløp.

B.2.12.3 Krav om informasjon fra entreprenør til underentreprenører

Entreprenøren plikter å videresende komplett konkurransegrunnlag fra Helse Bergen til underentreprenøren, dette som grunnlag for underentreprenørens prising.

B.2.12.4 Antall ledd i entreprenørkjeden

Entreprenøren kan ikke, uten byggherrens skriftlige samtykke, ha flere enn to ledd underentreprenører i kjede under seg. Begrensningen i antallet ledd kun gjelder for arbeidet som knytter seg til utførelsen av bygge- og anleggsarbeider og ikke det som knytter seg til planleggingen, herunder planlegging/prosjektering, rådgivning og andre tilknyttede tjenester. Bestemmelsen knytter seg heller ikke til entreprenører av materiell.

Innleid personell som inngår i underentreprenørs arbeidsstyrke anses som et eget ledd i entreprenørkjeden.

Entreprenøren skal oppgi kontaktopplysninger til underentreprenørene som har kontrakt direkte med entreprenøren, og opplysninger om hvem som har signaturrett for disse. Entreprenøren har plikt til å informere om endringer i slike opplysninger i kontraktsperioden, inkludert opplysninger om nye underentreprenører.

Ved brudd på denne bestemmelsen har Byggherren krav på en bot på 10 % av kontraktsverdien av det eller de oppdrag som utføres i flere ledd enn det som er tillatt, men ikke mindre enn NOK 25 000 per

tilfelle. Dersom forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra Byggherren vil Byggherren ha rett til å heve kontrakten.

B.2.12.5 Bruk av innleie

Bruk av bemanningsselskap skal i et hvert tilfelle varsles byggherren og er underlagt arbeidsmiljølovens regler, herunder kravet om likebehandling i § 14-12a. Byggherren kan bare nekte bruk der han har saklig grunn.

Av arbeidede timer under entreprenørens kontrakt skal det til enhver tid aldri være flere timer utført av innleide enn 30% av entreprenørens totale timetall. Dette gjelder samlet for entreprenøren og alle hans underentreprenører.

Oppfyllelse skal dokumenteres gjennom månedsrapporter.

B.2.12.6 Krav om kvalifisert utførelse

Dersom Entreprenøren støttet seg på kapasiteten til andre virksomheter for å oppfylle kvalifikasjonskravene til kompetanse og relevant faglig erfaring, skal disse virksomhetene utføre de tjenestene eller bygge- og anleggsarbeidene som krever slike kvalifikasjoner eller som entreprenøren har oppitt i tilbudet at han støtter seg på for å utføre.

Ved brudd på denne bestemmelsen vil Byggherren ilegge en bot på 10 % av kontraktssummen av det eller de oppdrag som utføres i strid med ovennevnte, men ikke mindre enn NOK 25 000 per tilfelle. Dersom forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren vil Byggherren ha rett til å heve kontrakten.

B.2.12.7 Krav om solidaransvar

Dersom Entreprenøren støttet seg på kapasiteten til andre virksomheter for å oppfylle kravene til økonomisk og finansiell kapasitet, skal disse være solidarisk ansvarlige for utførelsen av kontrakten. Vedkommende firmaer må da medsignere på kontrakten eller bekrefte ved signatur i solidaritetserklæring at de godtar ovennevnte.

B.2.13 Krav om faglærte håndverkere

Ved utførelsen av kontraktsarbeidet skal minimum 40% av arbeidede timer innenfor bygg- og anleggsgagene (de fag som omfattes av utdanningsprogrammet for bygg- og anleggsteknikk, samt anleggsgartnerfaget) samlet utføres av personer med fagbrev, svennebrev eller dokumentert fagopplæring i henhold til nasjonal fagopplæringslovgivning eller utenlandsk fagutdanning der dette finnes.. Det skal være fagarbeidere i alle ovennevnte fag. Kravet kan også oppfylles ved at arbeidede timer er utført av personer som er under systematisk opplæring og er oppmeldt etter kravene i Praksiskandidatordningen, jf. opplæringslova § 3-5, eller etter tilsvarende ordning i annet EU/EØS-land. I enkeltpersonforetak uten ansatte, gjelder kravet om slik fagopplæring for eier.

Entreprenøren skal ved oppstart og gjennom månedsrapporter dokumentere at kravene.

Byggherren kan stanse arbeidet dersom ovennevnte plikter misligholdes, eller det er grunn til å tro at slikt mislighold vil inntreffe, og forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren. Alle økonomiske konsekvenser av stans som følge av slik avtalebrudd påhviler entreprenøren.

B.2.14 Krav om bruk av lærlinger

Det er et krav at leverandører er tilknyttet en lærlingordning og at en eller flere lærlinger deltar i utførelsen av kontraktarbeidet innenfor bygg- og anleggsgfagene, jf. forskrift om plikt til å stille krav om bruk av lærlinger i offentlige kontrakter.

Ved utførelsen av kontraktsarbeidet skal minimum 7 % av arbeidede timer innenfor bygg- og anleggsgfagene samlet (de fag som omfattes av utdanningsprogrammet for bygg- og anleggsteknikk, samt anleggsgartnerfaget) utføres av lærlinger, jf. opplæringslova § 4-1.

Kravene kan også oppfylles ved at arbeidede timer er utført av personer som er under systematisk opplæring og er oppmeldt etter kravene i Praksiskandidatordningen, jf. opplæringslova § 3-5. Kravene kan også oppfylles ved å benytte lærlinger etter tilsvarende ordning i annet EU/EØS-land og personer som er under systematisk opplæring og er oppmeldt etter tilsvarende ordning som kravene i Praksiskandidatordningen, jf. opplæringslova § 3-5.

Kravet kan oppfylles av entreprenøren og en eller flere av hans underentreprenører.

Dersom arbeidene ikke er egnet ut fra arbeidets art og helse, miljø og sikkerhet kan byggherren tillate at prosentkravene ovenfor fravikes. Entreprenøren skal ved oppstart og gjennom månedssrapporter dokumentere at kravene oppfylles.

Byggherren kan stanse arbeidet dersom ovennevnte plikter misligholdes, eller det er grunn til å tro at slikt mislighold vil inntreffe, og forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren. Alle økonomiske konsekvenser av stans som følge av slik avtalebrudd påhviler entreprenøren.

B.2.15 Offentlige tillatelser

Entreprenøren skal ha ansvarsrett for den oppgaven og den del av tiltaket kontrakten omfatter og i tiltaksklassen som prosjektet/tiltaket krever. Entreprenørene skal sørge for å inneha og opprettholde nødvendige godkjenninger iht. Plan- og bygningsloven. Entreprenørene må vederlagsfritt sende inn søknad om ansvarsrett for utførelse av sine arbeider med alle nødvendige vedlegg/ dokumenter som er relevante for hans fagområde. Entreprenøren plikter å bidra til at søknad om ansvarsrett blir sendt så snart som mulig etter at kontrakten er inngått. Entreprenørene skal sørge for å ha denne godkjent innen rett tid i forhold til fremdriftsplanen og øvrige arbeider.

Ved arbeidets ferdigstilling skal entreprenøren sende inn nødvendige kontrollerklæringer til myndighetene, via ansvarlig søker.

Manglende ansvarsrett betraktes som et vesentlig kontraktsbrudd som gir byggherren rett til å heve kontrakten, samt gjøre erstatningskrav gjeldende etter reglene i NS 8405 pkt 39.4. Før heving kan finne sted, må byggherren gi entreprenøren en rimelig frist til å rette forholdet, med mindre det er åpenbart at entreprenøren ikke kan skaffe seg slike godkjenninger uten å forsinke arbeidene på bygget.

Entreprenøren plikter likeledes å bistå ansvarlig søker i forbindelse med nødvendige søknader og tillatelser etter plan- og bygningsloven.

B.2.16 Lover, forskrifter og andre offentlige vedtak.

B.2.16.1 Internkontroll, SHA og ytre miljø

Entreprenøren plikter å ha eller opprette et internkontrollsystem samt ivareta sine plikter mht. helse, miljø og sikkerhet på bygge- og anleggsplassen iht. de til enhver tid gjeldende lover og regler, samt plan for sikkerhet, helse og arbeidsmiljø og ytre miljø for prosjektet. Prosjektets SHA-plan skal innarbeides i Entreprenørens system.

Ved brudd på ovennevnte plikter, har byggherren rett til å stanse arbeidene dersom han anser det som nødvendig.

Byggherren kan kreve dagmulkt dersom overnevnte plikter misligholdes og forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherre. Mulkten løper fra fristens utløp til forholdets opphør. Mulkten pr. hverdag skal utgjøre en promille av kontraktssummen, men ikke mindre enn NOK 5 000. Mulkten skal betales i tillegg til eventuell annen dagmulkt.

Mislighold av ovennevnte plikter anses som vesentlig og kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving.

Der slikt mislighold består i gjentatte brudd på pliktene, kan byggherren heve selv om entreprenøren retter forholdene. Byggherren kan på samme måte kreve at entreprenøren skifter ut underentreprenører. Dette skal skje uten omkostninger for byggherren.

B.2.16.2 Gjengs lønn og arbeidsvilkår for arbeidstakere

Entreprenøren skal sørge for at ansatte i egen organisasjon og ansatte hos kontraktsmedhjelpere som direkte medvirker til oppfyllelse av kontrakten, har lønns- og arbeidsvilkår i samsvar med denne bestemmelsen, samt minst oppfyller kravene i de til enhver tid gjeldende lover og forskrifter om lønns- og arbeidsvilkår og "Seriositetskrav", se Vedlegg B 2.16.2 Seriositetsbestemmelser.

På områder dekket av forskrift om allmenngjort tariffavtale skal lønns- og arbeidsvilkårene være i samsvar med gjeldende forskrifter. På områder som ikke er dekket av forskrift om allmenngjort tariffavtale, skal lønns- og arbeidsvilkårene være i henhold til gjeldende landsomfattende tariffavtale for den aktuelle bransje.

Med lønns- og arbeidsvilkår menes i denne sammenheng bestemmelser om

- a) arbeidstid
- b) lønn, herunder overtidstillegg, skift- og turnustillegg og ulempetillegg
- c) dekning av utgifter til reis, kost og losji i den grad slike bestemmelser følger av tariffavtalen.

Byggherren har rett til innsyn i dokumenter og rett til å foreta andre undersøkelser som gjør det mulig for byggherren å gjennomføre nødvendig kontroll med at kravet til lønns- og arbeidsvilkår overholdes. Entreprenøren plikter å ha tilsvarende kontraktsbestemmelser i sine kontrakter med underentreprenører og skal gjennomføre nødvendig kontroll hos sine underentreprenører for å påse at plikten overholdes.

Opplysningene skal dokumenteres ved blant annet kopi av arbeidsavtale, lønsslipp, timelister og arbeidsgiverens bankutskrift. Dokumentasjonen skal være på personnivå og det skal fremgå hvem den gjelder.

Entreprenøren og hans kontraktsmedhjelpere kan søke byggherren om at utsendte arbeidstakere kan gjennomsnittsberegne arbeidstiden iht arbeidsmiljøloven § 10-5.

Dersom entreprenøren motsetter seg utlevering av dokumentasjon eller det avdekkes brudd på klausulen om lønns- og arbeidsvilkår, har byggherren rett til å holde tilbake vederlaget etter kontrakten inntil forholdene er brakt i samsvar med lovens og forskriftenes krav og det er dokumentert at korrekt oppgjør er mottatt av arbeidstakerne. Ved brudd på klausulen, som ikke rettes på tross av varsel fra byggherren, kan byggherren heve kontrakten.

Vesentlig mislighold av lønns- og arbeidsvilkår hos entreprenøren kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving, selv om entreprenøren retter forholdene. Dersom bruddet har skjedd i underentreprenørleddet, herunder bemanningsselskaper, kan byggherren på samme måte kreve at entreprenøren skifter ut underentreprenører. Dette skal skje uten omkostninger for byggherren.

Entreprenøren er ansvarlig for at denne kontraktsbestemmelsen blir etterlevd.

B.2.17 Byggherrens rett til å føre kontroll

Byggherren eller den som er bemyndiget av byggherren, skal ha innsynsrett i

- a) Entreprenørens kvalitets- og miljøstyringssystem
- b) utførelsen av kontraktarbeidet
- c) produksjonsprosessen
- d) de deler av Entreprenørens styringssystemer for øvrig (for eksempel for økonomi, ytre miljø, SHA) og regnskap, som kan ha betydning for Entreprenørens oppfyllelse av kontrakten

Innsynsretten omfatter blant annet revisjon og verifikasjon, inklusiv intervjuer, inspeksjon, kontroll og dokumentgjennomgåelse. Entreprenøren skal vederlagsfritt yte rimelig assistanse ved slikt innsyn. Innsynsretten er begrenset til tre år etter at siste betaling har funnet sted.

Entreprenøren skal sikre at byggherren har tilsvarende innsynsrett hos Entreprenørens direkte og indirekte kontraktsmedhjelpere, med mindre leveransen har en klart underordnet betydning for Entreprenørens evne til å oppfylle sine forpliktelser overfor byggherren.

B.2.18 HMS kort

Alle arbeidstakere skal, lett synlig, bære gyldig HMS-kort utstedt av Arbeidstilsynet. Ordrebekreftelse, søknadsskjema ol aksepteres ikke som HMS-kort.

Arbeidstakere som ikke har slikt HMS-kort, vil bli bortvist fra byggeplassen.

B.2.19 Rapporteringsplikt til Oppdrags- arbeidsforholdsregisteret (OAR)/Skatteetaten

Entreprenør skal foreta rapportering som bestemt i Lov om skatteforvaltning §7-6 til Oppdrags-arbeidsforholdsregisteret (OAR) og andre offentlige myndigheter.

Entreprenør er ansvarlig for at slik rapportering skjer i hele kontraktskjeden. Entreprenøren skal på forespørsel dokumentere at rapporteringsplikten er oppfylt ved kopi av innmeldingsskjema eller kvittering fra Altinn.

Eventuelt ansvar for skatter eller avgifter, gebyrer eller tvangsmulkt ilagt byggherren som følge av at entreprenøren ikke har overholdt sine forpliktelser etter dette punktet, er entreprenørens ansvar og skal betales av ham.

B.2.20 Tropisk tømmer og fredet skog

Som følge av at byggherren ikke skal ha regnskogmateriale eller materiale fra fredet skog i sine bygg eller på sine byggeplasser, og som følge av manglende pålitelige sertifiseringsordninger for trevirke, skal entreprenøren planlegge og utføre kontraktarbeidet slik at tropisk trevirke ikke blir benyttet eller forefinnes på byggeplass.

Entreprenøren kan søke byggherren om unntak fra dette. Vedlagt søknaden skal følge dokumentasjon fra pålitelig, uavhengig tredjepart om opprinnelsesland og tresort, samt forsikring om at trevirket ikke kommer fra regnskog eller fredet skog. Byggherren avgjør etter eget skjønn om unntak skal gis, og gjør særskilt oppmerksom på at unntak ikke kan påregnes.

Aksept av entreprenørens tilbud anses ikke som et meddelt unntak etter denne bestemmelse.

Dersom det på tross av bestemmelsene ovenfor, i kontraktsarbeidet eller på byggeplass, finnes eller kan finnes trevirke fra regnskog, fredet skog eller tropisk trevirke som ikke er godkjent av byggherren, er dette å anse som en mangel som kan kreves rettet for entreprenørens regning, uavhengig av kostnadene ved slik retting. Byggherren kan i tillegg kreve dekket sitt tap som følge av mangelen, derunder sine kostnader med å følge opp overtredelsen. For øvrig gjelder kontraktens

misligholdssanksjoner.

B.2.21 Ytre miljø – Mangelfull avfallshåndtering

Dersom prosjektets og myndighetenes krav til avfallshåndtering ikke nås (Miljøoppfølgingsplanen (MOP)), kan byggherren kreve en mulkt oppad begrenset til NOK 150.000, som fordeles på entreprenørene i prosjektet etter byggherrens skjønn. Medfører ikke-oppfyllelse av kravene at Byggherren ilegges tvangsmulkt, jf. avfallsforskriften § 18-6, vil differansen mellom tvangsmulkten og NOK 150.000 også fordeles på entreprenørene etter byggherrens skjønn.

B.2.22 Etiske krav

Entreprenøren skal etterleve følgende grunnleggende krav:

- a) Forbud mot barnarbeid (FNs barnekonvensjon artikkel 32, ILO-konvensjoner nr. 138 og 182): Barn har rett til å bli beskyttet mot økonomisk utnytting i arbeid, og mot å utføre arbeid som kan svekke utdannings- og utviklingsmuligheter. Minstealderen må ikke i noe tilfelle være under 15 år (14 eller 16 år i visse land). Barn under 18 år skal ikke utføre arbeid som setter helse eller sikkerhet i fare, inkludert nattarbeid. Dersom det foregår slikt barnarbeid, skal det arbeides for snarlig utfasing. Det skal samtidig legges til rette for at barna gis mulighet til livsopphold og utdanning inntil barnet ikke lenger er i skolepliktig alder.
- c) Forbud mot tvangsarbeid/slavearbeid (ILO-konvensjoner nr. 29 og 105): Det skal ikke forekomme noen form for tvangsarbeid, slavearbeid eller ufrivillig arbeid. Arbeiderne må ikke levere depositum eller identitetspapirer til arbeidsgiver, og skal være fri til å avslutte arbeidsforholdet med rimelig oppsigelsestid.
- d) Forbud mot diskriminering (ILO-konvensjoner nr. 100 og 111): Det skal ikke forekomme noen diskriminering i arbeidslivet basert på etnisk tilhørighet, religion, alder, uførhet, kjønn, ekteskapsstatus, seksuell orientering, fagforeningsmedlemskap eller politisk tilhørighet.
- e) Organisasjonsfrihet og retten til kollektive forhandlinger (ILO-konvensjoner nr. 87 og 98): Arbeiderne skal uten unntak ha rett til å slutte seg til eller etablere fagforeninger etter eget valg, og å forhandle kollektivt. Dersom disse rettigheter er begrenset eller under utvikling, skal entreprenøren medvirke til at de ansatte får møte ledelsen for å diskutere lønns- og arbeidsvilkår uten at dette får negative konsekvenser for arbeiderne.

Entreprenøren skal påse at ansattes rettigheter i denne bestemmelse etterleves i egen virksomhet og hos den eller de underentreprenører/underentreprenører som medvirker til oppfyllelse av kontrakten. Se også *vedlegg B2. Arbeidslivskriminalitet og sosial dumping* (bilag til kontrakt) På oppfordring fra byggherren skal dette dokumenteres ved:

- Egenrapportering, og/eller
- Oppfølgingssamtaler, og/eller
- En uavhengig parts kontroll av arbeidsforholdene, og/eller - Tredjepartssertifisering iht. SA8000 eller tilsvarende.

Entreprenøren har bevisbyrden for at de varer og materialer som leveres ikke innebærer et brudd på denne bestemmelse.

Ved brudd på denne bestemmelse, plikter entreprenøren å rette de påpekte manglene, uavhengig av kostnadene ved slik retting, innen en tidsfrist som byggherren bestemmer. Rettelsene skal dokumenteres skriftlig og på den måten byggherren bestemmer.

Ved manglende utbedring vil det etter byggherrens skjønn kunne påløpe en bot på inntil 10% av kontraktssummen per mislighold. Manglende utbedring er å anse som vesentlig mislighold og byggherren vil dessuten kunne heve kontrakten. Entreprenøren blir videre ansvarlig for det tap som byggherren lider som følge av mangelen. Eventuell erstatning kommer i tillegg til ovennevnte bot.

B.2.23 Arbeidstid

Til Pkt. 12.7

Tillegg:

Entreprenøren skal utarbeide arbeidstidsordninger som skal legges frem for byggherren for godkjenning i god tid før arbeidene utføres

B.2.24 Lønn

Lønn og annen godtgjørelse til egne ansatte, ansatte hos underentreprenører og innleide skal utbetales til konto i bank. Se også seriositetsbestemmelser.

B.2.25 Utløsning av opsjoner

Utløsning av opsjoner beskrevet i kontrakten anses ikke som endring.

B.2.26 FDV

FDV skal leveres fortløpende gjennom prosjektet.

Komplett FDV inkludert testdokumentasjon skal være levert før oppstart av prøvedrift. Se dagmulksats i pkt. B.2.26.1.

B.2.26.1 Dagmulkt knyttet til FDV

Alle frister for overlevering av FDV-dokumentasjon er dagmulksbelagt. 10 % av FDV skal være lastet opp før oppstart byggearbeid. Dagmulkt ved oversitting av slik frist utgjør NOK 5 000. Dagmulkten for fristen i punkt B.2.26 utgjør NOK 50 000.

B.2.27 Øvrige forsinkelser

Entreprenørens frist til å utarbeide og fremlegge fremdriftsplan og til å revidere fremdriftsplanen, jf. NS 8405 pkt. 18.2, er dagmulktbelagt. Det samme er frist for igangsetting av arbeid på byggeplass, samt eventuell frist for oppstart prøvedrift. Dagmulkt for oversittelse av disse fristene er kr 25 000 per dag.

For øvrige dagmulksbelagte frister (delfrister og sluttfrist) utgjør dagmulkten 1 promille av Kontraktssummen per dag.

Dagmulkt for overskridelse av frister fastsatt i kontrakten behandles separat og avkortes ikke mot hverandre ved overlapp. Samlet dagmulkt for oversittelse av frister begrenses oppad til 20 % av Kontraktssummen. Frister som fastsettes for entreprenøren underveis i prosjektet for å rette på forhold som er i strid kontraktens bestemmelser eller annen mulkt/bot skal ikke medregnes ved beregning av om 20% grensen er overskredet og skal således betales uavhengig av denne begrensningen.

B.2.28 Entreprenørens varsel om vederlagsjustering (tillegg og endring)

Til pkt 25.3

Følgende standardiserte bestemmelser gjelder for vederlagsjustering for kapitallytelse, rigging, drift og nedrigging:

B.2.28.1 Regulering i uendret byggetid

Hvis prisen på netto vederlagsjusteringer som følge av forhold beskrevet i NS 8405 pkt. 25.2 ikke overstiger 15 % av kontraktssum, gis det ingen kompensasjon.

Overstiger prisen på netto vederlagsjusteringer 15 % av kontraktssummen, og krav på vederlagsjustering er varslet etter reglene i NS 8405 pkt. 24 og 25.3 første og annet ledd, gis det kompensasjon etter følgende formel:

$$\frac{0,5 A (B - 1,15 C)}{C}$$

A = avtalt pris for relevante poster i opprinnelig rigg- og driftskapittel eks mva

B = kontraktsverdi av utført arbeid på tidspunktet for opprinnelig sluttfrist eks mva

C = opprinnelig kontraktsbeløp (kontraktssum eks mva)

Ved utregningen av kontraktsverdi av utført arbeid på tidspunktet for opprinnelig sluttfrist eks mva (B), skal det ikke tas hensyn til:

- regulering av kontraktssummen pga. lønns- eller prisstigning,
- utbetaling av eventuelt påslag pga. administrasjon av sideentreprenører eller tiltransport av entreprisekontrakter/prosjekteringsoppdrag mv.,
- avbestillingserstatning,
- endringsarbeid som gjøres opp inklusive rigg/drift, og
- kompensasjon for økt rigg og drift i endret byggetid.

Reguleringsbeløp ifølge denne bestemmelse, lønns- og prisreguleres etter indeks som angitt i tilbudsskjemaet, regnet i måneder fra tilbudsdato til tyngdepunkt for produksjon i byggetiden.

B.2.28.2 Regulering i forlenget byggetid

Har entreprenøren krav på fristforlengelse etter NS 8405 pkt. 24.5, og krav på fristforlengelse og vederlagsjustering er varslet etter reglene i NS 8405 punkt 24 og 25.3 første og andre ledd skal vederlagsjustering for kapitallytelse, rigging, drift og nedrigging kompenseres etter følgende formel:

$$\frac{0,7 A (Z)}{Y}$$

A = avtalt pris på relevante poster i opprinnelig rigg- og driftskapittel eks mva

Y = opprinnelig byggetid

Z = forlengelsen utover opprinnelig byggetid

Dersom fristforlengelse kun er varslet, gitt for eller gjelder deler av arbeidene, skal A reduseres forholdsmessig.

Reguleringsbeløp ifølge denne bestemmelse, lønns- og prisreguleres etter indeks som angitt i tilbudsskjemaet, regnet i måneder fra tilbudsdato til tyngdepunkt for produksjon i byggetiden.

B.2.29 Partsuenighet

Til pkt 26.1, 3.ledd utgår og erstattes med

Byggherren stiller ikke sikkerhet.

B.2.30 Forhold på byggeplassen

Nytt punkt 12.8 til NS 8405

Byggeplassen skal være totalt rus- og røykfri. Entreprenøren har ansvar for å føre kontroll med at bestemmelsen overholdes, og at eventuelle overtredelser sanksjoneres effektivt.

Byggherren kan kreve mulkt av den entreprenør som er arbeidsgiver eller innleier for den ansatte eller som har engasjert hans arbeidsgiver eller innleier som underentreprenør eller entreprenør dersom overnevnte bestemmelse ikke overholdes. Mulkten påløper for hver enkelt overtredelse og utgjør NOK 2 000 per tilfelle.

B.2.31 Mengdekontroll

NS 8405 pkt. 27.2 skal lyde:

Entreprenøren skal kontrollere konkurransegrunnlagets mengder. Med mindre annet er fastsatt, skal dette skje innen 4 uker fra avtaleinngåelsen. Foreligger ikke mengdekontroll innen fristens utløp, kan byggherren gjennomføre mengdekontroll for entreprenørens regning.

Entreprenøren skal kontrollere de mengdene som er angitt i beskrivelsen, mot de tilsvarende mengder som fremgår av tilbudsgrunnlagets tegninger.

Entreprenøren taper retten til å påberope seg feil i de mengdene som er angitt i beskrivelsen, som han ikke har sendt melding om til byggherren innen fristens utløp.

Byggherren taper retten til å påberope seg feil i mengdeangivelsen som han ikke har sendt entreprenøren melding om innen én måned etter utløpet av entreprenørens frist eller, dersom byggherren gjennomfører mengdekontroll etter første ledd, en måned etter at denne er ferdig og meddelt entreprenøren.

Dersom byggherrens krav om mengdekorreksjon gjelder andre deler av beskrivelsen enn entreprenørens krav, får entreprenøren en tilleggsfrist for ytterligere merknader på én måned fra han mottok byggherrens krav.

Selv om mengdene etter ovenstående bestemmelser er blitt bindende, kan hver av partene likevel påberope seg feil som vil føre til vesentlige tillegg eller fradrag i kontraktssummen, eller feil som ikke kunne forventes å bli oppdaget ved en vanlig aktsom kontroll.

B.2.32 Sluttoppstilling med slutfaktura

Til pkt 33.1

Innsendt slutfaktura og sluttoppstilling kan ikke korrigeres, med unntak av det som følger av NS 8405 pkt 33.1 fjerde ledd annen setning.

B.2.33 Tilpasninger av kontrakten grunnet bruk av BIM

Se BIM manual for nærmere regulering.

Som følge av bruk av BIM skjer det også følgende spesialregulering i kontrakten. Der hvor det i kontrakten er vist til tegninger vil begrepet tegning normalt forstås som BIM modellen. Dersom det både foreligger BIM-modell og tegninger, så vil BIM-modellen ha forrang foran tegninger.

3.2 Motstrid

Pkt. 3.2 viser til forhold mellom ulike «dokumenter». Det presiseres at BIM-modellen er et kontraktsdokument i kontraktens forstand og at modellen har rang foran tegninger.

13.1 Entreprenørprosjektering

Eventuell entreprenørprosjektering skal knyttes inn mot BIM. Entreprenøren skal følge byggherrens anvisning om hvordan entreprenørprosjekteringen skal innarbeides i modellen. Se BIM-manualen.

19.2 Prosjektering

Byggherren skal levere prosjektering i form av BIM-modell, ikke tradisjonelle tegninger. Eventuelle tegninger er supplementer og arbeidsdokumenter.

21.1 Plikt til å varsle svikt i byggherrens medvirkning

Når det i pkt. 21 er vist til tegninger, så gjelder dette også BIM-modellen.

23.1 Utførelsesplikt

Når det i punkt 2.3 c) er vist til tegninger, så gjelder dette også BIM-modellen.

27.2 Mengdekontroll

Når det i pkt. 27.2 er vist til tegninger, så gjelder dette også BIM-modellen.

39 Rett til materiale etter heving av kontrakt.

Dersom det foretas heving, skal byggherren ha fulle rettigheter til alt materiale fra entreprenøren som skal innarbeides i BIM-modellen. Materialet, uavhengig av format, skal kunne disponeres av byggherren med sikte på fullføring av kontraktsarbeidet samt videre bruk i forbindelse med prosjektet.

B.2.34 Nøkkelpersonell

Ettersom de konkrete nøkkelpersoner er gjort til et konkurranseelement, har entreprenøren ikke anledning til, uten byggherrens skriftlige samtykke, å skifte ut eller fjerne personer fra prosjektet etter at tilbud er inngitt. Samtykke kan gis av byggherren dersom det foreligger saklig grunn for byttet av medarbeider (eksempelvis ved sykdom, død, fratredelse fra stilling), forutsatt at den person som trer inn som ny nøkkelperson har like god eller bedre kompetanse enn den som skiftes ut.

Dersom slikt personell, uten skriftlig samtykke skiftes ut, betales en dagmulkt på NOK 10.000 per dag per person, fra forholdet oppstår og til det rettes. Dersom det ikke rettes, løper dagmulkten til ferdigstillelse. Samlet dagmulkt etter denne bestemmelsen er oppad begrenset til 10% av kontraktssummen. Mulkten betales i tillegg til eventuelle andre dagmulfter.

Ved godkjent bytte av personell kan byggherren kreve kostnadsfri overlapping og ekstrainsats fra entreprenørens side for å avhjelpe ulempene byttet medfører for prosjektet og byggherren.

Byggherren kan kreve utskiftning av personell i prosjektet. Denne retten er ikke begrenset til å gjelde de som er definert i konkurransen som nøkkelpersonell. Dersom oppdragsgiver finner det nødvendig eller hensiktsmessig at Entreprenøren skifter ut en eller flere av sitt personell, plikter Entreprenøren å foreta slik utskiftning. Grunnlag for krav om utskiftning kan eksempelvis være manglende faglige kvalifikasjoner eller samarbeidsproblemer. Listen over aktuelle grunner er ikke uttømmende, og det er opp til oppdragsgiver å beslutte om utskiftning skal finne sted. Ved Byggherrens henvendelse om utskiftning, plikter Entreprenøren å samarbeide lojalt med Byggherren om å finne en erstatter som er egnet. Nøkkelpersoner som er definert i konkurransegrunnlaget må skiftes ut med personer med tilsvarende eller bedre kompetanse enn den som skiftes ut, dette gjelder også når pålegg om utskiftning kommer fra Byggherren. Entreprenøren har krav på en rimelig frist for å finne erstatter. Som utgangspunkt regnes 14 dager som rimelig frist for å skaffe erstatter.

B.2.35 Bruk av dokumenter og prosjektrelaterte opplysninger

Til pkt. 41

Entreprenøren forplikter seg til ikke å offentliggjøre noen form for prosjektrelatert informasjon uten på forhånd å ha innhentet skriftlig godkjenning fra byggherren.

Dersom det, som en del av kontraktsarbeidet, inngår utarbeidelse av løsninger, dokumenter mv., har byggherren fri bruksrett til det som er utarbeidet for det aktuelle prosjektet, samt også for andre prosjekter. Dokumentasjonen skal overleveres byggherren i egnet format.

B.2.36 Reklame og kontakt med media

Reklame

Dersom entreprenøren eller dennes entreprenører/underentreprenører for reklameformål eller på annen måte ønsker å gi offentligheten informasjon om oppdraget, utover å oppgi oppdraget som generell referanse, skal dette forelegges byggherren på forhånd.

Det er ikke tillatt til å drive reklame eller PR for eget firma på byggeplass eller på byggeplasskilt.

Kontakt med media

All kontakt med media skal håndteres av byggherren.

B.2.37 Midlertidig tvisteløsning

Entreprenøren har bare rett til å kreve oppmannsavgjørelse etter NS 8405 dersom Byggherren samtykker til at spørsmålet skal bringes inn for en oppmann.

B.2.38 Tvisteløsning

Enhver tvist mellom partene om kontraktsforholdet skal løses etter norsk rett. Avtalt vernetting er Hordaland tingrett.

B.2.39 Regulering

Til NS 8405 - pkt. 27.1

Kontraktssummen reguleres etter totalindeksmetoden jf. NS 3405, Relevant indeks er Boligblokk i alt. Basis er måneden før tilbudsfristen.